

ט"ו חשוון תשפ"ג
09 נובמבר 2022

אל: מור שטרונברג
יו"ר התאחדות האדריכלים

הנדון: מענה לערעור על בחינת הרישוי לאדריכלים – חלק עיוני, מועד יוני 2022
סימוכין: מכתב מענה לרשם המהנדסים והאדריכלים מיום 25.10.2022

בהמשך למכתבכם שבנדון, להלן התייחסותנו ביחס לטיעונים שהועלו בפנייתכם:

א. הקדמה

ראשית נציין כי הערעורים אכן פרטניים ולכן מענה זה יישלח באופן אישי לכל המערערים. בנוסף, אנו מתנצלים על העיכוב בשליחת המענה, נוכח עומסי עבודה וריבוי פניות. בחינת הרישוי באדריכלות, הן המעשית והן העיונית, נועדה לבחון את ידיעותיו של הנבחן, ובכלל זה חוקים, תקנות, תקנים וכל חומר אחר המהווה חלק מעבודתו של האדריכל, לרבות דרישות והנחיות רגולטוריות מגורם מוסמך ורלוונטי, פרקטיקה (ניסיון), תהליכים, שיטות עבודה ועוד. מדובר בבחינה באדריכלות, ובשונה מבחינה בעריכת דין, מיותר לומר כי ידיעת החוקים והתקנות, עליה **מתבססת** הבחינה, בין היתר, אינה מטרת הבחינה היחידה, אינה מספיקה ואינה הופכת אדריכל למומחה ולכשיר לבחינה. בחוברת "מרישוי לרישוי", מוסבר בהרחבה הניסיון שעל המתמחה לרכוש על מנת לגשת לבחינת הרישוי. המצוטט במכתבכם תלוש ומהווה רק חלק מחוברת שלמה שמתארת בהרחבה את ההיערכות של המתמחה טרם רישומו לבחינה (על אף שהיא מהווה כלי עזר בלבד), ותלישת משפט בו כתוב שהבחינה מתבססת על חוקים, תקנות ותקנים אין משמעה כי זוהי כל ההיערכות הנדרשת לבחינה, כפי שהוסבר בהרחבה בחוברת לעניין ניסיונו של האדריכל עליו הוא נבחן, הרי שלפי הנחה זו כל אדם מצוי מסוגל ללמוד את ספר החוקים ולעבור את הבחינה (לשיטת המשיגים). יתרה מזאת, אילו זו הייתה תכלית הבחינה, לא היה ניתן כלל לערוך בחינה מעשית שעוסקת בהיבטים רבים שאינם חוקים ותקנות, אלא פרקטיקה וניסיון גרידא. אין להפריד בין הבחינה להתמחות, שהרי הבחינה נועדה לבדוק אם המתמחה רכש את הניסיון והידע הנדרש במהלך תקופת ההתמחות, אשר משלימים את ההכשרה האקדמית, כך שכל הנושאים המפורטים באמות המידה ובסדרי ההתמחות הם הם התכלית והתוכן שעל המתמחה לרכוש.

להלן הדגשים אודות היקף ומהות המטריה הנדרשת מאדריכל לקראת קבלתו רישיון עיסוק במקצוע, שאינם רק חוקים, תקנות ותקנים:

1. תקנה 6 לתקנות המהנדסים והאדריכלים (תנאים לרישוי), תשס"ח-2007, מדברת בעד עצמה ומדגישה את המילה "לרבות", מאחר ולא ניתן לגמז את כל הידע הנדרש מאדריכל לכדי חוקים ותקנות, ולהלן ציטוט התקנה:

תקנה 6:

- "(א) בחינה תהיה בכתב, בתחום ההנדסה או האדריכלות שלו היא מיועדת, **לרבות** בנושאים גראפיים ובנושאי חיקוקים ובטיחות שמאותו תחום.
- (ב) מתכונת הבחינה יכול שתהיה שאלות שעל הנבחן להשיב עליהן תשובה מפורטת, בחירת תשובה נכונה מתוך סדרת תשובות או שילוב של שניהם.
- (ג) תוכן הבחינה ומתכונתה טעונים אישור מועצת ההנדסה והאדריכלות או ועדה מקצועית מטעמה.

(ד) נושאי הבחינה וכן מתכונת הבחינה כאמור בתקנת משנה (ב) יפורסמו באתר."

2. כך גם תקנה 2 לתקנות המהנדסים והאדריכלים (תנאים לרישוי), תשס"ח-2007, מדגישה את היקף הידע והניסיון הנדרש לאדריכל כתנאי לאישור התמחותו ואישור רישומו לבחינת הרישוי:

"(א) מי שרשום בפנקס המהנדסים והאדריכלים (להלן – הפנקס), יהיה זכאי לקבל רישיון כאמור בסעיף 11(א) לחוק, בהתקיים כל אלה:

- (1) הוא הגיש בקשה בכתב לשר לפי הנחיות הרשם;
- (2) הרשם אישר, כאמור בתקנת משנה (ב), כי –

(א) מלאה לגבי תקופת הרישום האמורה בתקנה 2 לתקנות המהנדסים והאדריכלים (רישוי וייחוד פעולות), התשכ"ז-1967 (להלן – תקנות הרישוי), בענף ובמדור נושא הרישוי;

(ב) בתקופת הרישום כאמור או לאחריה הוא צבר ניסיון מקצועי מתאים לביצוע פעולות של מהנדס או אדריכל רשוי בענף ובמדור נושא הרישוי; הניסיון האמור כלל מעורבות או טיפול מסייע, בפיקוחו ובהדרכתו של מהנדס או אדריכל רשוי, לפי העניין, בפעולות שיהיה מורשה לעשותן בעצמו רק לאחר קבלת הרישוי, והכל לפי אמות מידה מקצועיות שקבעה מועצת ההנדסה והאדריכלות לפי תקנת משנה (ב);

(3) מי שחלה עליו חובת בחינה לרישיון לפי תקנה 4 – הוא עבר בהצלחה את הבחינה."

3. הפתיח של החוברת "מרישום לרישוי", מדבר, גם הוא, בעד עצמו ומלמד בצורה ברורה על היקף הידע הנדרש:

אין בהצגת חומרים אלה כדי לצמצם מלוא הידע הנדרש לתכנון ראוי ומלא ו/או להחליף הוראה חקוקה.

4. ציטוטים מהחוברת "מרישום לרישוי", אודות הניסיון והידע הנדרשים לקראת סיום תהליך ההתמחות, שאינו מתומצת רק בחוקים ותקנות:

רישוי

רישיון תכנון בלתי מוגבל. המועמד לרישוי, יידרש לבצע התמחות מוסדרת (להלן: "שלב האימון") שבסופה תערך בחינת רישוי, על מנת להוכיח לרגולטור יכולת ושליטה מלאה בתחומי האדריכלות, וכן את יכולתו לפעול באופן מקצועי ועפ"י כל כללי האתיקה. המועמד יידרש להציג את הכישורים שיאפשרו לו לעמוד במטלות תכנוניות, ארגוניות וניהוליות, ולהציג את עבודתו בדרך המאפשרת תקשורת מקצועית – גרפית ומילולית כאחת – עם מזמינים, רשויות ויועצים. המועמד יידרש גם להוכיח הבנה בדבר אחריותו המקצועית לחברה, ולאדריכלות בכללותה.

"ההתמחות נדרשת כדי להשלים את ההכשרה האקדמאית/טכנולוגית בכך שתעבה, תנחה ותאמן את המתמחה בתרגום הכלים שרכש באקדמיה לשפה המעשית, וכן בהקניית יכולת לתכנון במגבלות הנתונים, פיתוח שלבי החשיבה והניתוח, עידוד היצירתיות המחשבתית והעיצובית, פיתוח היכולת לדיאלוג מקצועי עם היועצים השונים, תרגול האינטגרציה של כלל המערכות והשיקולים כבסיס לקבלת החלטות תכנוניות".

"ההתמחות כוללת מספר רב של נושאים להם אמור להיות בסיס ידע ויכולת להרחיבו בהתאם לתנאים שונים בכל פרויקט כגון: ניתוח זכויות, ניתוח כלכלי בסיסי, ניתוח מגבלות, יצירת חלופות, הצגת הפרויקט, פתוח חלופה לתכנון מוקדם, תכנון סופי, תאום וניהול יועצים, ניהול משרד, כתבי כמויות, עריכת אומדנים, פתוח פרטים, תכנוניות עבודה, הכרת חומרים, פקוח עליון ועוד"

"מטרת בחינת הרישוי מטרת הבחינה היא להעריך את יכולותיו של הנבחן לעמוד בדרישות המקצועיות הנובעות מזכות הפעולה הניתנת לו כאדריכל רשוי, ואת מידת יכולתו לפעול באופן מקצועי כאדריכל עצמאי

מבלי לסכן את בטיחות הציבור, בריאותו ורווחתו מתוך מחויבות לשולחיו ולציבור כולו.

5. אמות המידה להתמחות :

1. אמות-מידה לרישוי בענף אדריכלות-בתחום המבנים	
תחומי התכן	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בתחומים הבאים : - מבנה מגורים שאינו פשוט בשטח בנייה כולל של לפחות 750 מ"ר. - בניין ציבור, משרדים או מסחר בשטח בנייה כולל של לפחות 750 מ"ר. - תכנית מפורטת הכוללת נספח בינוי, ליעוד בעל אופי ציבורי, או לתעסוקה, או למגורים, המתירה בניית שטח כולל לפחות 5,000 מ"ר
שלבי תכנון	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - איסוף מידע וחקירה מוקדמת - ניתוח אפשרויות ועריכת חלופות - תכנון סופי ועריכת בקשה להיתר - תכנון מפורט (תכניות עבודה) - פרטים אדריכליים לסוגיהם - עריכת מסמכי מכרז - פיקוח עליון, ליווי הביצוע
נושאי רקע	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - תיאום תכנון - אישורי רשויות - קשר עם המזמין ומנהל הפרויקט
חוק ותקנות	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - שימוש בחוק ובתקנות התכנון והבנייה - הליכים סטטוטוריים - שימוש בתקנים ישראליים ומפרטים
טכנולוגיה	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - חומרי בנייה - גימורים למיניהם - טכנולוגיות בנייה
2. אמות-מידה לרישוי בענף אדריכלות-בתחום תכנון ערים	
תחומי התכן	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בתחומים הבאים : - עריכת תכנית מפורטת או תכנית מתאר הכוללת נספח בינוי.
שלבי תכנון	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בשלבים הבאים : - איסוף מידע וחקירה מוקדמת - ניתוח אפשרויות ועריכת חלופות - תכנון סופי - עריכת מסמכי התכנית (תשריט, הוראות, נספח בינוי)
נושאי רקע	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - תיאום תכנון - אישורי רשויות - קשר עם המזמין ומנהל הפרויקט
חוק ותקנות	- התנסות המתמחה תכלול השתתפות מהותית בנושאים הבאים : - הליכים סטטוטוריים כולל דיונים בועדות המקומיות והמחוזיות - שימוש בחוק ובתקנות התכנון והבנייה
כללי	התנסות המתמחה בנושאים הנזכרים בסעיפים 2.2-2.4 לעיל, יכולה להיות בפרויקטים שונים ואצל מאמנים שונים. השתתפות המתמחה בתחום תכנון ערים לא תהיה מותנית בקבלת אישור סטטוטורי של תכנית שבה עסק המתמחה.
סייג	בהתאם להחלטת מועצת ההנדסה והאדריכלות מיום 3.12.2014 מושב 70 וכן בהתאם להחלטת ממשלה 2225 מיום 23.11.2014 להלן הקריטריונים להתמחות של עולים חדשים או תושבים חוזרים : - התמחות בת 3 שנים מלאות מיום הרישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים. - ניתן יהיה להכיר בשנתיים ניסיון בתחום תכנון אדריכלי, שנצבר בחו"ל תוך הוכחת ניסיון מגובה באסמכתאות. - על עולה או תושב חוזר לבצע התמחות בת שנה מלאה בישראל כדלקמן : - התמחות תחת אדריכל רישוי העומד בקריטריונים לאימון (רשימת אדריכלים רישויים אופציונליים מפורסמת באתר). - התמחות באחד או יותר (לבחירת המתמחה) מתוך שלושת הפרויקטים המוזכרים בסדרי ההתמחות, הגשת דו"חות התמחות בהתאם. - עמידה בהצלחה בבחינה לרישוי.

ב. התייחסות לגופן של טענות, כסדרן:

1. הפתיח של המכתב:

ראו תשובה מורחבת בפתיח של מכתב זה.

2. סעיף 2 (על תת סעיפיו):

פעולת ההפקעה יכולה להיערך על פי שני פרקים שונים במקרה של איחוד וחלוקה פרק ג', פרק ד' ופרק ח' לחוק. כולן עוסקות בהעברת שטח לרשות הציבור בתהליכי תכנון שונים. לעניין המענה בשאלה זו ראה גם סעיף 62 (א) 3 הרחבת שטחים וכו'.

3. שאלה מס' 10:

גם בשאלה זו, ברור מאלינו כי הנבחן אמור לגלות ידע בפרקטיקה ובדרישות התכנוניות שלא ניתן לגמדם ולתחום אותן כולן בחוק ותקנות, כך שכל איש מקצוע מנוסה ובר דעת יודע כי בבואו לערוך תכנית מסוג זה, חזקה עליו לפנות לגורמים בעלי עניין, בהתאם לאספקט הרלוונטי. האספקט המדובר הוא תוספת גובה ומספר קומות, והשאלה, פשוטה כמשמעה, מבקשת מהנבחן להצביע על הגורמים בעלי העניין בנושא גובה מבנה בסביבה חופית. הן על פי ההלכה המקצועית והן על פי הנחיות אותם גורמים רלוונטיים דרישה זו קיימת ואין תכנית מהסוג המדובר מאושרת ללא אישורם של משרד הביטחון, רשות התעופה האזרחית והוועדה לשמירת הסביבה החופית. ניסיון זה מהווה נדבך חשוב וראשוני בעבודת ניתוח הסביבה של האדריכל ונרכש בשלבי הניסיון הנדרש. עיקר ההנחיות וההוראות בתחומי הניסיון אינן נדרשות בחוק אלא בהנחיות משרדי הממשלה ו/או גופים רגולטוריים אחרים, המהוות, גם הן, חלק בלתי נפרד מסל הכלים של כל אדריכל פעיל.

4. שאלות 19-20:

סעיפים י"ב ו- ז' מחוברת לרישום ורישוי: מבחינה זו, אין כל הבדל בין הבחינה המעשית לעיונית, הרי המטרה היא לבחון לא את יכולתו של הנבחן בחיפוש בספר החוקים, אלא את הניסיון שלו המבוסס על שימוש באותם כלים, ובכללם חקיקה.

השאלות הללו, הינן שאלות מהותיות בשלב התכנון המוקדם והצגת החלופות האפשריות והדיאלוג מול הקונסטרוקטור, חומר הנלמד הן בשלב הכשרה האקדמית והן בתקופת ההתמחות בהיקף גדול ומעמיק יותר מאשר הבחינה מבקשת. ניסיון זה נבחן בבחינה העיונית והמעשית, בהתבסס על אמות המידה וסדרי ההתמחות כפי שנקבעו לתקופת ההתמחות. על המתמחה להכיר את כל עולם הידע הרלוונטי, הן ברמה התאורטית והן ברמה המעשית.

סעיף ז' בחוברת "מרישום לרישוי" מסביר שהשאלות מתבססות על חוקים, תקנות ותקנים, אמנם הבחינה אינה במשפט ותחיקה אלא נועדה לבדוק ידע וניסיון מעשי. מיותר לומר כי תחום האדריכלות הינו תחום רב זרועי, מסועף ועתיר תוכן, תוכן זה בחלקו אינו נתון לכתיבה משפטית והוא מופיע בצורה של הנחיות/ דרישות/ נהלים ובהתאם והגדרת תחומי הידע המצויים ומודגשים בחוק, תקנות, באמות המידה ובחוברת מרישום לרישוי מתארות את כלל התחומים והוא כולל נושאים רבים ונוספים כגון בטיחות, תברואה, נהול הבניה, חשמל, מעליות, ניקוז, אספקטים חברתיים ותרבותיים ועוד.

על כן, אין להסיק מכך שחוקים, תקנות ותקנים הם הנושא היחיד שנבדק בבחינה.

5. שאלה 24:

לפנים משורת הדין ולאור ההשמטה בטופס הבחינה, הערעור התקבל.

6. שאלה 26:

מדרכה מוגדרת בשני אופנים, לרחובות עירוניים ולדרכים עירוניות. בשתי ההגדרות, לא כלולה החנייה ולכן ג' הינו התצריף השגוי.

7. שאלה 30:

ראו תשובות והסברים שניתנו לעיל לעניין הידע הנדרש ממתמחה להוכיח בבחינה (תקנות המהנדסים והאדריכלים, אמות המידה להתמחות וסדרי ההתמחות).

8. שאלה 31:

- השאלה **מבקשת להצמיד** שטח ציבורי לחזית הרחוב, ראה סעיף ו' בפירוט בקשות היזום.
- השאלה אכן עוסקת בהצמדת שטח ציבורי קיים, שכן ניתן להעביר שטח ציבורי (הפקעה לפי פרק ח') במסגרת תכנית מקומית. - ראה מענה לעיל.
- כפי שהוסבר לעיל, הבחינה נועדה לבדוק ידע מעשי ותיאורטי כאחד, הן בבחינה העיונית והן במעשית, ראו תשובות לעיל.
- המספר 4200 אינו רלוונטי לשאלה, השאלה עסקה בהיקף תוספת השטחים, והיא אכן 1265 מ"ר.
- שוב נחדד ונאמר כי ניתן להרחיב שטח ציבורי קיים במסגרת תכנית מקומית.

9. שאלה 32:

השאלה ממוקדת, ובמסגרתה נשאלים הנבחנים מהי התשובה הנכונה מתוך ארבע אפשרויות שמתוכן רק תשובה אחת נכונה. אכן יש יותר זכויות וניתן לבקש יותר במסגרת תכנית או הקלה בהתאם לחוק.

לעניין הטענה על זמינות הבוחן, במהלך יום הבחינה, ניתנה האפשרות להפנות שאלות הבהרה לאחד מכותבי הבחינה, ששהה בבחינה עד לסיומה, לרבות בחלק של תוספת הזמן. כל מי שפנה לבוחן באשר לשאלה 31 קיבל תשובה פרטנית. בנוסף, בבחינה זו לא התגלתה חזרתיות בשאלות הנוגעות לפרשנות או חוסר בהירות אשר הצריכו הוצאת הבהרה כוללת לכלל הנבחנים, בנוסף, לא התגלו שגיאות ניסוח, סתירות במיקום השטח, טעויות סופר, שימוש מטעה במונחים, ודברים מסוג זה, כי אם, התגלתה בעיה בהבנת הנקרא לנתונים מקצועיים בקרב חלק מהנבחנים, דבר שמחזק את הצורך בבדיקה יותר קפדנית אודות כשירותם המקצועית של חלק מהמשיגים.

לסיום

מצופה מאדריכלים, בוגרי תואר אקדמי ראשון בתחום, ושלוש שנות ניסיון סדורות שנעשו בהתאם לאמות המידה וסדרי ההתמחות, לגלות בשלות ובגרות מקצועית, יכולת ניתוח, שליטה מאלה, ראייה מקיפה למקצוע וליסודותיו הבסיסיים. וכן מצופה התנהלות ממלכתית ועניינית באשר לבחינת הרישוי. הניסיון החוזר ונשנה לקרוא תיגר על פעולות הרגולטור וכן הניסיון לנהל אותו לפי האינטרסים שלהם כנבחנים אינם ראויים ואינם מקובלים, רובן המוחץ של הטענות מעיד על רמה מקצועית שאינה מספקת, המעלה תהיות וסימני שאלה רבים באשר לכשירותם של מתמחים לגשת לבחינה, **דבר שייבדק ביתר שאת מעתה ואילך, טרם אישור ההשתתפות בבחינה.**

במכתבינו החוזרים העברנו אליכם מענה נרחב, לרבות הסבר מקיף שאינו נושא הדיון, אין לשלוח מכתב תגובה נוסף ואין בכוונתנו לפתוח בדיון פילוסופי סביב מהות השאלות והלימתן, דבר שנתון לשיקולו ולאחריותו של הרגולטור האחראי.

לאור האמור, מדובר במענה סופי לטענותיכם, ולא תינתן התייחסות נוספת מעבר לזו הנוכחית.

מברכה;

אדריכל ומהנדס
סטפן אבו חדרה

רשם המהנדסים והאדריכלים